

Има ли граници световната урбанизацията ?

Публикувано в : Population & Avenir (Население & Бъдеще), No. 735, Ноември-декември 2017 г., <https://www.population-et-avenir.com/revue-population-avenir/> ; www.cairn.info/revue-population-et-avenir.htm ; <http://www.cairn-int.info/journal-population-et-avenir.htm>

Ако се позволим на данните и на прогнозите на ООН¹, хоризонтът на урбанизацията е границата, която не трябва да се преминава за да има бъдеще планетата. За пръв път в дългата история на човечеството, градското население в света става преобладаващото през 2008 г. И в бъдеще, увеличението на процента на урбанизираното население ще продължава, пораждайки и съответното относително намаляване на селското население, а в крайна сметка, и намаляването на броя на селското население. Но сигурни ли са тези прогнозираните промени ?

Ако се проследи развитието на градовете, първо ще могат да се констатират множество примери на рязко забавяне на растежа им. Ще бъде забелязано също така, че световните метрополиси са претърпявали, поне временно, намаляване на населението си. И още, че факторите, довеждащи до намаляване на броя на жителите на даден град са многобройни.

Забавянето на урбанизацията

Да се прогнозира забавяне на урбанизацията често пъти се е изключвало като вариант. Например, обосновавайки се на логиката на емиграцията на селското население към градовете и на темповете на демографския растеж през 60-те години (на XX век, бел. на приводача), прогнозите през един доста продължителен период даваха основание да се счита, че най-големите градове в Латинска Америка ще придобият още по-голяма значимост. Така например се предвиждаше, че през 2000-та година Мексико-Сити ще заеме първото място сред мегаполисите в света. Една университетска публикация през 1994 г. ни убеждаваше, че при едно линейно нарастване, населението на Мексико-Сити ще достигне 31 милиона жители през 2000 г.

В крайна сметка се наложи тези цифрови прогнози да се преразгледаат и значително да се занижат : през 2000 г. агломерацията Мексико-Сити не достигна даже 20 милиона жители, достигна по-точно 18,5 милиона, или разлика от над 12 милиона спрямо предвижданата стойност ! Следвайки тенденцията на Мексико-Сити, под въздействието на демографския преход в градовете² темпът на растеж на големите градове в най-силно урбанизираните страни в Латинска Америка се забави значително³ под влиянието на два фактора : от една страна, общото забавяне на демографския растеж засегна и градовете; от друга страна, емиграцията от селата не можа да продължи с досегашните темпове, тъй като човешкият ресурс там до голяма степен беше изчерпан. В крайна сметка, Мексико-Сити, който трябваше да стане

1. Вижте: WUP, The 2014 revision, („Световни урбанистични прогнози“ Преглед 2014 г.)

2. Вижте: Dumont, Gérard-François, *Urban demographic transition (La transition démographique urbaine)*, Urban development issues (UDI), scientific quarterly, vol. 56, 2018. (Дюмон, Жерар-Франсоа, Градският демографски преход, Въпросите по градоустройственото развитие, тримесечно научно издание, бр. 56, 2018 г.)

3. Вижте: Chatel, Cathy, Moriconi-Ebrard, François, Beltrão Sposito, Maria Encarnação, « La croissance urbaine au Brésil : concentration dans les métropoles ou rééquilibrage du système urbain ? », *EchoGéo*, 2017. (Шател, Кати, Морикони-Ебрав, Франсоа, Белтрао Спозито, Мария Енкарнасо, « Растежът на градовете в Бразилия : концентрация в мегаполисите или уравновесяване на урбанистичната зона ? », *ЕхоГео*, 2017 г.)

най-многолюдният град в света, наброяваше 21,2 милиона жители през 2016 г., заемайки едва 7-мото място в света.⁴

Градове, в които се наблюдава реален спад на населението

Освен градовете, в които се наблюдава значително забавяне на демографския растеж, има и такива, в които се наблюдава намаляване на броя на жителите. В някои случаи, намаляването е временно, именно в периоди на отслабване на тяхната атрактивност. Такъв е случаят с Лондонската агломерация между 1950 и 1972 г. и с Ню-Йоркската, между 1970 и 1980 г. Следвайки тези два примера, много градове регистрираха или регистрират намаляване на населението си, особено тези градове, които бяха в разцвет през индустриалната епоха, като Детройт, Кливланд, Сент Луис или Бъфало в Съединените щати.

Освен тези идентифицирани примери⁵, в бъдеще може би ще се наблюдават и много други случаи на спад на градското население, имайки в предвид многобройните фактори, които могат да въздействат на един такъв процес.

Многобройните фактори за възможното намаляване на градското население

Реално, промените в броя на населението на градовете може да се обясни с политически, икономически, социални и демографски фактори, които могат да въздействат и комбинирано. На първо място, урбанизацията е резултат на политически избор, като например в Китай, който след като водѝ в един период в миналото една неблагоприятна за градовете политика, я промени в значително облагодеяваща ги в по-близък период от минало. Провежданите различни политики на териториално управление на регионите могат да доведат до промени в даденостите. Един друг пример, възстановяването на мира в някои страни като например Колумбия, би могло да подтикне населението, намерило убежище в големите градове, да се завърне по родните места. От икономическа гледна точка динамиката на регионите се дължи до голяма степен на тяхната атрактивност като свързаните с това промени могат да доведат и до промени в заселването в географски план. От социологическа гледна точка, търсенето на комфорт се отразява неблагоприятно на някои агломерации като например във Франция на Париж, Марсилия или Страсбург, където миграционните салда станаха отрицателни, докато в селските райони се наблюдава по-скоро нетно нарастване на населението⁶. Колякото до доста ниските нива на плодovitост наблюдавани в много градове, те също упражняват своето влияние. ☺

Превод от френски Светла Гиймо-Велчева
(traduit en bulgare par Svetla Guillemot-Veltcheva)

4. Вижте: *The World's Cities in 2016*, ONU, 2017. (Градовете в света през 2016 г., ООН, 2017 г.)

5. Вижте: Michniewicz, Hanna, « Le dépeuplement possible des villes : le cas de la Pologne », *Population & Avenir*, n° 673, mai-juin 2005 ; Chalar, Laurent, « Des villes en net déclin démographique : le cas de communes anciennement industrielles », *Population & Avenir*, n° 683, mai-juin 2007 ; Fol, Sylvie, « Déclin urbain » et Shrinking Cities : une évaluation critique des approches de la décroissance ur-baine », *Annales de Géographie*, no 674, 2010. (Михниевич, Хана, „Възможното обезлюдяване на градовете: случаят на Полша“, Население и Бъдеще, n° 673, май-юни 2005 г.; Шалар, Лоран, « Градове с рязък демографски упадък: случаят при бивши индустриални селище », Население и Бъдеще, n° 683, май-юни 2007 г.; Фол, Силви, « Упадькът на градовете » и « Смаляващите се градове: критична оценка на подходите към урбанистичния спад », Географски алманах, no 674, 2010 г.)

6. Вижте: Dumont, Gérard-François, « France : la fin de l'urbanisation ? », *Population & Avenir*, n° 726, janvier-février 2016 ; Rieutort, Laurent, « La ruralité en France : des potentiels oubliés ? », *Population & Avenir*, n° 731, janvier-février 2017. (Дюмонт, Жерар-Франсоа, « Франция: краят на урбанизацията? », Население и Бъдеще, n° 726, януари-февруари 2016 г.; Рийотор Лоран, « Селячеството във Франция: един забравен потенциал? », Население и Бъдеще, n° 731, януари-февруари 2017 г.)

От Жерар-Франсоа Дюмон

Професор в Университета Париж IV Сорбона.
Президент и Редакционен директор на списанието Population & Avenir.

“
Множество фактори могат да доведат до намаляване на градското население, като временен или продължителен процес.”